

DEBRECZENI ELLENŐR.

Politikai, közgazdasági s társadalmi lap.
A DEBRECZENI SZABADELVÉPÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen hetenkint ötször, u. m. hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési feltételek:

helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve:

Egész évre	10 frt.
Félévre	5 frt.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Egy hónapra	1 frt.

Előfizethető helyben a kiadóhivatalban, a városi könyvtárban, (városház-épület, az udvarban balra) azután Telegdi K. Lajos és ifj. Csáthy Károly könyvkereskedéseiben, vidéken a postahivataloknál.

Hirdetési díj:

öt hasábos petitor 5 krajczár. Nagyobb terjedelmű s több ízben megjelent hirdeményeknél leengedés történik. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nyitási költségek minden sora 20 kr. A hirdetések a szerkesztői irodában vétetnek fel. Az előfizetési s hirdetési pénzek a kiadóhivatalba, a lap szellemi részébe tartozó közlemények a szerkesztői irodába a városháza épülete alatt (Rózsa tér) czimzendők.

Az országházról.

Budapest, nov. 28. 1875.

A képviselőház befejezte a pénzügy-miniszter költségvetésének tárgyalását. A tegnapi nap volt az a szerencsés, melyen utoljára hallotta Széll Kálmán zengedezni a szélbalférő azon vádját, hogy nagyon jól tud jégre építeni. Azaz: hallani fogja biz ő azt még számtalanszor, hanem jövő évi költségvetésének tárgyalásakor már soha. A befejezés nem volt valami esztelen, lefolyt az szépen, nyugodtan, mint folyó szokott a háborgó folyóvíz, ha vihar után medrébe visszatér.

Hanem a tegnapi nap Széll Kálmán tette nevezetessé. Péchy Tamás. Az a táblabíró politikus, az az alispánból lett miniszter olyan sikerült közlekedésügyi politikát vázolt nagy tetszéssel fogadott beszédében, minőt „szakértő” elődeitől nem hallottunk soha. Józannul beszélt s mi fő: magyarul. A mi másképpen azt is teszi: hogy ösztön. Nem titkolta a bajt, de a baj orvosolhatását sem tagadta. Szinte jól esett hallani, hogy vasuti bajainak oka főképp azok a (az épen most kapott „Ellenőr” szerint „kód előttem, kód utánam”-féle) mérnök urak, kiket Francia- Német- és Angolország szült a végre, hogy pénzintéket elvezilálják.

Nagyon tetszett beszédének azon része, melyben a vasuti magyarságról emlékezett. Érdekeink szempontjából szükséges az — mondá — hogy a vasutak az állam véréből való vér, az állam testéből való test legyenek. Mulhatatlanul megkívánja, hogy az állam ez irányban intézkedjék, s míg ő a miniszteri széken ül, a vasuti magyarságnak mindég előharcosa lesz. A ház általános helyeslése kísérte a szavakat s az a megerősítés, hogy az a férfi, ki ily bátran sikra száll hazája nyelvénél érdekben, bizonyára igen jó hazafi.

A vasuti forgalmat illetőleg sokat vár a miniszter a vicinális vasutaktól. Fontos-ságot tulajdonít annak is, hogy az állam nagyobb befolyást gyakoroljon a kamatbiztosítást élvező vasutakra, hogy véget vessen azon indokolatlan versenynek, melyet némely vasutársulat az államkincstár rovására folytat. E végből el fogja tiltani a refektárok. Megkívánja, mi igen nevezetesen, a vasutársulatoktól, hogy a hazai gyárakat különösen előnyben részesítsék. Végül szükségesnek tartja, hogy a vasutak egymás közötti viszonyait törvényhozással szabályoztassanak.

A ház a miniszter beszédét osztatlan tetszésben részesíté. Még az ellenzők is. Hihetetlen, de még is igaz. Ragályi Ferdinánd kifejezte, hogy a vasutügyben a miniszterrel egy véleményen van, mely kijelentés Makó város képviselőjétől annyira váratlan, hogy szinte meglepett. Madarász József beszéde nem szült rossz hatást. A szabadjegyekről derűtlenség közt beszélt. Nem védekezett el egészen szónoklatát, mert az idő előre haladt, hanem ígérte, hogy a részletes vitánál meg fogja tenni észrevételeit. A hétfői vita első szónoka Vili ékay lesz.

Ezután Mechner Gyula interpellációja következett, ki azt kérde a minisztertől, hogy a különböző vaspályák, főképp a szállításnál előforduló átrakodás kárait lehet-e megszüntetni az átrakodás elkerülésével? A miniszter rögtön felelt s ígérte, hogy meghatalmazást fog kérni oly intézkedések iránt, melyek módot nyújta-

A „Debreczeni Ellenőr” tárczája.

EGY SZIVETLEN EMBER.

— ELBESZÉLÉS. —

II. DUMAS SÁNDOR után

KOVÁCS GYULA.

(Folytatás.)

Végre midőn a zaj egészen elcsengett, így szólott a lovag:

— Véget kell vetnem a dolognak! Aztán egyik kezébe lámpáját, s a másikba a tokoskát vevén, kiment kertjébe, melyet a telihold megvilágított, s melynek fái a ragyogó csillagoktól borított komor, azur színű égboltozaton sötét ávoakat képeztek. Az a kevés falevél, mely még az ágakon volt, az éjeli szélől lesodortatva, mintegy sohajva hullott egymás után alá, a kemény földre. Mely csend uralgott mindenütt. Mintha a természet oly mélyen elaludt volna, hogy soha többé nem akarna újul-

ni, nek arra, hogy e tekintetben gyökeres orvoslást eszközölni képes legyen.

× A miniszteri tárczák előadói következőleg választottak meg: királyi udvartartás, ő felsége kabinetirodája, országgyűlési költségkezelő és a közönségi kiadásokra nézve Zala-ly István; központi kormány közlegeinek nyugdíjai és nyugdíjakra nézve Miklós Gyula; államháztartásról nézve Frölich Gusztáv; horvát-szlavon belügyminiszter, Fiume, állami szanatóriumok nézve Frölich Gusztáv; belügyminiszter, ő felsége személye körüli miniszterium és a horvát miniszteriuma nézve Pnlay Kornél; belügyminiszterium Dániel Ernő; pénzügyminiszterium, rendkívüli kezelésre nézve Mihályi Péter, rendesre Nagy György; közúti és közlekedés Csá-volszky Lajos; kereskedelmi miniszterium Hazay Ernő; vallás és közoktatásügyi miniszterium Tomcsányi László; igazságügy-miniszterium Tarnóczy Gusztáv, honvédelmi Kovács Gyula.

× Képviselőválasztás. Kővárvidek kisnyiresi kerületében kedden lesz a képviselőválasztás Bartal György helyére. A szabadvévő párt jelöltje Kandó Kálmán. Kivül Hosszú László főjegyzőt emlegetik, a szélsőbalról Kiss János tesz kísérletet, a nemzetiségi párt részéről Pap Sándor. Van hát jelölt, hál'istennek!

× Az „Ellenőr” múlt heti vezércikkében következőleg jellemzi azon városokat, melyek a „közigazgatási bizottság” ellen eddig kardra kelttek:

„Budapest — Pozsony. — Kassa. Omne trium perfectum. Budapest, hol a magistratus tudta nélkül egész városrészeket elvethet az árvíz. Pozsony, hol a magistratus tudatával százszázados mosdónak el minden „tartalk” nélkül a tartalkból. Kassa, hol majd az egész magistratus öntudatlanul vitorlázik bele a felegyelmé és egyéb vizsgálatok örvényébe. Igazán érdekes háromság. S nagyon illik nekik együtt petitióval a közigazgatási reform köznyelmen pányájára ellen, mely szabad uszá-lásukat néminemileg korlátozni leszen hivata. Uram isten, ki is petitióvalna más, ha még ok sem? Kinek is lehetne érekeny kifogásra szava, ha még Pozsony is hallgatna, még Budapest is néma, még Kassa is csendes maradna? A ki tud virágzó gazdaságokat tönkret-juttatni; a ki tud ezekkel és ezekkel az adó-átvételkosok sorába magasan fölemelkedni, a ki tud osztályos atyafiságot nevelni a városi vagyon súlyos terhének könnyebbítésére; a ki tud per sundum bundum oly munda közigaz-gatást rendezni be a saját kényelmére, hogy az Ázsziából szabadult kalauktatárnak is könyvé-lad tőle a szeme: isten és emberek előtt an-nak a jussa és kompetenciája, mindenekelőtt összecsapni a kezét a vakmerő gondolat fölött, hogy a dolgok ilyen rendjének egy kicsit más-kép fordulnia. Ez világos.”

Hát bizony ez elég világos. Legalább nem kell hozzá commentár.

KELETI DOLGOK.

× Keleten még foltonosan kérdés tárczát képezi Szerbia és Montenegró magatartása. Szerbia viselkedése kétértelmű, megbiz-hatlan a portával szemben, s ez utóbbrak in-metelt panaszokra szolgáltatott okot és alkalmat. A porta e miatt nem csak a konstanti-nápoli szerb dipl. ügyvivőnél, hanem a hatal-maknál is panaszt emelt. A török kormány lát-va Szerbia mozgólódását és azon törekvéseit, hogy a Montenegróval véd és daczszóvesőket kössön, miáltal megszerzi többszörösen adott sem-legességi ígéreiteit, elvonta ugyan seregeit a szerb határ közeléből, de nem messze.

Montenegróban pedig e hó elejétől kezdve 15 ezerrel szaporodott a menekültek száma, a mi a feketehegyiek harcász halatát még in-kább igazítja. Ljubibatic, hercegovinai felkelő vezér gyakran szokott látogatásokat tenni Nikita fejedelemnél s mindannyiszor tőle gazdagon megajándékozva tér vissza. Mindez összefüggés-árta nézve, hogy a felkelők reményeinek tekintet-ében Szerbiára és Montenegróra. Mely remény annyival is inkább valószínű, mert a hercego-völfeledni. Ha valaki a szomszéd házakból a lovatot mostani öltözetében, így egyedül, meg-görbülve, lehajtott fevel belépi látna volna, bi-zonyára alvajárónak tartja.

Egy kis felszerbe ment, hol a kertész szokta eszközöket tartani. Itt egy ást vett elő, s azután elkezdett egy gödröt ásni. E pillanat-ban a szél még fájdalmasabban nyögött a fák között. Midőn már a gödör meg volt ásva, lo-vag az ezüst tokoskát — melyet működése alatt a lámpa mellett hagyott, — belehelyezte. Midőn ez is megtörtént, a gödröt ismét be-hányta földdel, s azután letaposotta, miszerint el-ne legyen árulva, hogy a föld ott volt ásva. Aztán visszatért a pavilonba, s ismét lefeküde-lyt szőlött:

— Reménytelen, most már nyugodtan al-batom!

Es csakugyan mély álomba merült, melyet többé sem volt képes megzavarni.

Már egészen nappal volt, s a lovag még foltonosan aludt. És midőn tíz óra körül föl-ébredt, tökéletesen elfeledte épp úgy álmát, mint azt, mi annak következtében történt. Alig emlékezett még arra is vissza, hogy Ange asz-szony meg fogja látogatni. Szerencsére Julian

vinai török csapatok közt elharapódzott rendet-lenség hatalmas tűzanyag ugy a felkelők harci, mint Szerbia és Montenegró beavatkozási vá-gyaira.

FŐVÁROSI HIREK.

△ Király ő felsége jövő csütörtökön d. e. 10 óráig, a budapesti kir. várakban kihallgatást fog adni. — **Kertbeny Károly** Mária, ki a magyar irodalom emelése körül, külföldön egy negyedszázadot át fáradozott, hazájába beteg visszatérve, Budapestben a Rudas fürdőben fogadott lakást. — **Groisz János** alnamosi vendéglőjében szombaton déln-két fél óráig ember párbajt akart vívni, de szándékuk a rendőrség által megfűszárazott. — **A budapesti philológiai társaság** f. évi decz. hó 1-én a magyar tud. akadémia termé-ben ünnepélyes ülést tart, melyen Szabó Ist-ván hellenisták 50 éves irói működéséről em-lékezik. — **A „Charivari”** humoristikus „De-mocritus ridens” vezetése alatt jelent meg. — **Gr. Zichy Eudárd** egy érdekes munkát — bethenlái gróf Thurzó György leveleit, — ad ki két kötetben, díszes kiállítással. — **Az írók és művészek társasága** új helyiséget jövő szombaton hangversenyyel fogja megnyitni, melyben Jossyf Rafael zongora művész is közre-működik.

VIDÉKI HIREK.

△ A N.-Váradon elhunyt Mezey Mihály családhoz, a volt önkéntes tüzeltő, s polgári lövészegylet, s a pinczér betegápoló és segélyegylet részvevőitak intőztek. — **Nagy-Károly** egy életre ép s mintegy 30 éve na-gy, egy ottani kereskedőbe menvén, vásárlása-közben hirtelen összerogyott s néhány perc múlva meghalt. — **Ugyanott** a múlt kedden vezetve oltárhoz Balogh Bertalan jeles késztű-ső ügyvéd, öz. Horváth Ferdinánd urholgy szellemű és művelt lelki lányát Mariskát. — **Keeskenetén** a „karton-egylet” Katalin-bált adott, melyen a nők különösen dícséretre méltó egy-szerű öltözközléssel tündek ki. — **Körös-ládayban** a vendéglős kocsiassa, egy négy akós hordót, kötéldélkál akarván a pinczérbe le-bocsátani, az által összerúgott. — **A pécsi jogászok** bábiútságsa. Csernyus András volt baranyai főispánjeit nverte meg „lady patro-nessé”-ül. — **Baranyában** a Mecekk hegyen az ibolyák másodszor is virágoznak.

CSOKONAI EMLÉKÜNNEPÉLY.

— 1875. Nov. 28. —

Ez év is meghozta kegyeletadóját nagy-emlékű magyar költőnek s városunk szülötté Csokonai Vitéz Mihálynak, ez év is ítényes kövönység szemében ragyogtatta a bánat-telej fájdalom, az elismerő jutalmat és hálá-könyvet.

Kifejező volt szó, arcz, szeme egyaránt. Jóllehet hallanunk azt szót — az ifjúság szavát — mely megható, ihletett lelkesedéssel hangzott el; jól esett látnunk az arcot — vá-roslunk lelkes hölgyközönségének arcát — mely-ről a lélek öröme sugárzott; jóllehet éreznünk, hogy az öregek szemében is — ez ünnepély rendezésével — azon köny csillog, mely a lé-leknek igazi gyöngye.

Minden ízben meghatótt közönség gyűlt össze a főiskolai éneketereben Csokonai emlé-k-ünnepejére, hol szemben a bemenett ünnepelt költőnk arczképe, babérokoszorúval körítve, volt felállagatva, hogy tanuia legyen azon ünne-pélynek, melyet kisebb körben ugyan az ifjúság, de szélesebb körben a város lelkes közönsége szentel a magyar költészet kitűnő bajnokának.

A zsűfőlásig megtelt teremben legelőször a könnyűséggel s szabatsággal eljátszó „nyitány” után Orosz István magyar iro-dalmi önképző társulat elnök állott fel. Átgon-dolt s határozó beszédében üdvözlötte a nagy-számú közönséget, esetelven röviden költőnk fíradhatlan s messzelejáró munkásságának er-deméért, esetelven az ünnepély jogosultságát, mert ha — ugymond — a hős hadvezérnek, hatalmas királyok tettét a késő utókor megün-nepl, mennyivel inkább nem mulasztotta el azon nagy fiak emlékének ünnepet szentelni,

egy leveiben tudtára adta, hogy a baronesse két órákig nála leend.

Azt hiszem, látogatásom nem kis esz-dalközösbe ejti őnt, lovag ur — mondá meg-kezesekor a baronesse, — csupán a keresztényi szeretetnek van meg azon joga, melylyel a többi ismetl erények nem bírnak. De mindennek előtt mondja meg, hogy ön — ki semmiben sem hi-szen, — hiszen-e a keresztény szeretetben? Ha nem hiszen benne, úgy én rögtön távozom.

— Hiszek asszonyom, mihielyt ön annak eszköztévé lett.

Hogyan! Ön irányában már oly nagy befolyást érhettem volna el, hogy ön kétkedő-le a kétség fölött? Mily változás! S ez volt az egyetlen?

— Asszonyom, lehetek egészen nyílt iránta?

— Kérem.

— Mindent megmondhatok?

— Beszéljen.

— Ugy kérem, adja ide kezét.

— Itt van.

A lovag ajkaihoz vitte a kezecskét. A ba-ronesse semmi megindulást nem vett rajta észre. Azután lo lovag egy csomag bankjegyből, mely

kik az eszme, a szellem harcászának avatták fel magukat, kik nemzeti létünk fentartására, nemzeti szellemünk ébresztésére s édes magyar nyelvünk felvirágoztatására lanttal kezökben, inség, nyomor, sokszor fájt meghurcoltatás s keserű méltatlanság közepett is nem szűnének meg munkálkodni, buzditani. A beszéd szép nyelven írva, a közönségre kellemes benyo-mást tett.

A zajos éljenzést aratott megnyitó beszéd után a főiskolai énekkar énekelté Csok-onai „Földiekkel játszó égi tünemény” című darabjára közönség élénk tetszése mellett; majd Kürthy Károly olvasta fel Győri Ferencnek ez alkalomra írt „Csokonai emlékezete” című versét, mely költeményeért szerző lelkes élje-nekkel üdvözlötetett.

Ezután ismét a főiskolai énekkar kö-vetkezett s énekelte a „Tihanyi ekhót.” Utánna Torma Károly Csokonaiak „Lillámhoz” című versét szavalta, ki az érzelmdus s szerelmes tiszta kedély epedését, vágyódását s majd két-ségesbeesést behzélő hangzával nem tudta mindig érvényesíteni, mert tud drámai erővel színezett, mi szavallatának értékeiből — a da-rab tartalmát tekintve — levont ugyan, de mégis a közönség tapsaival méltón jutalmaz-tott.

A főiskolai zenekar által „Távolból” si-kerrel előtűzött darab után Győri Ferenc olvasta fel „Csokonai tanulmánya” címmel, az adatoknak gondos utánjárásával, irtt munkáját, melyben a költő életéből a nevezetesebb s élet-re nézve bővebbé volt eseményeket sor-rendben tünteti elő és magyarázza ki Csoko-naiak jellemét, lelkületét, méltányolja költői munkálkodását; s bár hosszadalmasan, s néhol elég merész szavakkal volt rajzolja életé, mégis a közönség lekötött figyelemmel hallgatta végig.

A felolvasás után Csokonai „Csikbör-ös kulacsoskán” című széles Magyaror-szágon ösmert dala zenélt fel, melyet a közön-ség félreismerhetlen kedvvel hallgatott, mely kedvvel csak fokozta Tömör József, szavall-ván; „Elvredőt” Arany Lászlótól, majd közki-vánatra az „Ér diák vagyok” című verset — Nagy Lászlótól. — A melegéssel és termézet-sen humorral előadott költemény a közönséget általánosán tapsokra ragadta.

E humoros szavallat után még inkább emelkedett az animó azon kellemes népdalok által, melyeket a kántus és a zenekar előadott, igen szép volt azon ábrá d, melyet Szendi János, a zenekar karnestere szolozott, ki e hang-szeren gyönyörűen méltó ügyességgel s nem kis hivatottsággal bírt.

Bereksztől a Rüközi-induló hangzott fel, melynek szívesen szölkéje mellett tá-vozott az a szépségszámú közönség, melyből hogy a szép szemek sem hiányoztak, az természetes, s csak dicsegetésre válik lelkes hölgyeinknek, ha az ifjúság nemes törekvéseit pártolások által elősegíteni törekvesnek.

Végül még egy pár szót. — Mi a helyisé-gel illeti, az oly szép volt, hogy ember ember hátán izdadtott s voltak sokan, kik még így is kénytelenek voltak visszajönni. Valóban nem tudjuk nincs-e az iskolában tágasabb terem, de ha nincs, okvetlenül hiba s gondoskodni kellett volna róla az új építéskor, mert ily körülmé-nyek között nem lesz csoda, ha az ifjúsági ünne-pélyek évről évre kevesebb látogatottságnak örvendenek, mi az ifjúság lelkes törekvéseire sem lesz jó hatással. Mi az „oratoriumot” sem tartjuk oly helyiségnak, hol ily kegyetes ünne-pélyeket rendezni valami istentelen dolog volna. Ajánljuk ezt az illetők figyelmébe.

Debreczen nov. 28. 1875.

x-y-z.

SZÍNHÁZUNK ES KÖZÖNSÉGÜNK.

(Levél a szerkesztőhöz.)

Tek. Szerkesztő ur! A „Nagy-Várad” 269. és 270. számaiban két cikket olvastam a deb-reczeni színházról, nevezett lap színi kri-tikuskának Rád Ödönnek tollából.

A cikkeknek három irányba van. Méltatni a társulatot, felidcsérni a nagvárad s lerántani a debreczeni közönséget.

Mi nevezett cikkeknek a színházrólta vonatkozó részét illeti, azt sok tekintetben alá-írjuk. Hanem azt sem egészen. Nagyon téves felfogás az, hogy nálunk az opera, operette és dráma egyenlően kitűnő. Hogy az opera és dráma (salon vígjáték) a debreczeni színház-sz-

a kandalló parkányára volt téve, egy ezer fran-cos darabot vett elő, s azt a szép alamizna-kérő tárczája tette; ezen szavak kíséretében:

— A szegények részére.

— Ugyan menjen! mondá Ange asszony mosolyogva.

— Bárány, az ember egyedül, s csupán csak a szív által lehet boldog.

— Hogy érti ezt?

— Azt mondgy, hogy a szív örömein ki-vül nincsen valódi boldog.

— Gynulodik?

— Nem ön maga mondta-e ezt az imént?

— Igen, de...

— Nos, én még egyszer ismétlem azt. Legyen öszinte, s valjba be, hogy egyedül a keresztény szeretet volt-e az, mi őnt hozzám vezette?

— És miért jöttem volna?

— Ön elpirul.

— Oly különöset beszél.

— Megengedé, hogy m i n d e n t beszél-hetek.

— Egy bizonyos határig.

— No akkor nem szölök, pedig...

— Pedig?... ..

— Fölötte érdekes mondanivalóm lett volna.

— A szívre vonatkozólag?

— Igen.

— Hisz önnek nincs szíve.

— Asszonyom, szeret ön valakit?

— Senkit.

— Mire való akkor szépsége, mire ifju-sága, és szíve?

— Csapán akkor fogok szeretni, ha en-gem is szeretnek.

— És ha én azt mondanám, hogy szere-tem önt?

— Akkor nem hinnék szavainak.

— Ha azt mondanám, hogy minden áron birnom kell szerelmét?... ..

— Lovag ur!...

— A szegények részére, mondá másod-szor lo lovag, miattal ismét egy bankjegyet tett a szép asszony tárczájába:

— Különös módszert használ az ala-mizna osztogatásnál.

— S teszen az valamit? csak a szegé-nyeknek legyen melléte hasznuk.

(Folyt. köv.)

Laptulajdonos Molnár György. Kiadja a városi könyvnyomda Debreczenben.